

ОФИЦИАЛЬНАЯ

No.

§1.

GAZETA URZEDOWA.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

St. Petersburg, 10 go Października.

Его Императорское Высочество Государь Великий Князь Михаилъ Павловичъ изволилъ возвратиться, 7-го Октября, въ здѣшнюю столицу, изъ путешествія въ Москву.

JEGO CESARSKA WYSOKOŚĆ WIELKI XIAŻE MICHAŁ
PAWEŁWICZ, dnia 7-go t. m. raczył powrócić do tutejszej
stolicy z podróży do Moskwy.

Высочайшимъ Приказомъ, 17-го Сентября, Ко-
мандиръ 3-го Резервнаго Кавалерійскаго Корпуса,
Генералъ-Адъютантъ *Потановъ* 1-й, назначень Ше-
фъ Рижскаго Драгунскаго Полка.

Przez Najwyższy Rozkaz Dzienny, 17-go Września,
Dowódca 3-go Odwodowego Korpusu Jazdy, Jenerał-Ad-
juwant *Potapow 1-szy*, mianowany Szefem Ryńskiego Półku
Dragonów.

Высочайшимъ Приказомъ, 14-го Сентября, на-
Мартинау, Командиромъ сего Полка; Эстляндскаго
Полка Полковникъ Рубецъ 2-й, Коман-
диромъ Пехотнаго Принца Карла Прусскаго Полка;
Линии, вѣдущей по Арміи Полковникъ Гогенбахъ,
исправляющій должность Начальника 3-го Отдѣ-
ла Черноморской Береговой Линіи, съ оставленіемъ

— Przez Najwyższy Rozkaz Dzienny, 14 go Września, mianowani: Półkownik Sofijskiego Półku Morskiego *Martinou*, Dowódcą tego Półku; Półkownik Estońskiego Półku Strzelców *Rubec 2 gi*, Dowódcą Pieszego Półku Xięcia Karola Pruskiego; Zostający przy Naczelniku Czarnomorskiej Linii Brzegowej, liczący się w Armii Półkownik *Hohenbach*, Sprawującym obowiązek Naczelnika 3-go Oddziału Czarnomorskiej Linii brzegowej, z pozostaniem w Armii.

— Высочайшими Приказами, 22 го Сентября, Командиры 3-го Резервного Кавалерийского Корпуса, Генераль от Кавалерии, Генераль-Адъютантъ Понатовъ 1-й, увольняется, согласно его прошению, от занимаемой им должности, съ назначеніемъ Членомъ Государственного и Военнаго Совѣта, съ означеніемъ въ званіи Генераль-Адъютанта. — Назначены: Начальникъ 1-й Кирасирской Дивизіи, Генераль-Лейтенантъ Кошкуль 1-й, Инспекторомъ 2-й Легкой Кавалерійской Дивизіи, Генераль Лейтенантъ Шабельскій, Командиромъ 3-го Резервнаго Кавалерійскаго Корпуса. Начальникъ первыхъ чехословацкихъ Поселеній, Генераль-Лейтенантъ Пиллардъ Дивизіи. Командиръ 2-й Бригады 2-й Легкой Гвардейской Кавалерійской Дивизіи и Лейбъ-Гвардіи Гродненскаго Гусарскаго Полка, Генераль-Маіоръ Князь Баграціонъ-Имеретинскій 2-й, Командующимъ 2-ю Легкою Кавалерійскою Дивизіею. Коман-

— Przez Najwyższy rozkaz dzienny CESARSKI z dnia 22 Września, dany w Czugujewie: Dowódca 3 korpusu odwodowej jazdy, Jenerał jazdy *Potapow*, otrzymuje na własną prośbę uwolnienie od tego dowództwa i zostaje mianowany Członkiem Rady Państwa, tudzież Rady Wojennej, z pozostaniem Jenerał-Adjutantem — Zostają mianowani: Naczelnik 1 dywizyi Kirysyerow, Jenerał-Porucznik *Koszkul* 1. In pectorem zapasnych szwadronów gwardyi — Naczelnik 2 dywizyi lekkiej jazdy, Jenerał-Porucznik *Szabelski*, dowódzcą 3 korpusu odwodowej jazdy — Naczelnik 4. ch pierwszych okręgów jazdy Ukraińskich osad wojskowych, Jenerał-Porucznik *Pillar-von-Pilchau* 2-gi, Naczelnikiem 1 dywizyi Kirysyerów — Dowódca 2 brygady 2 dywizyi lekkiej jazdy gwardyi i półku Grudzieńskiego Huzarów gwardyi, Jenerał-Major *Xiążę Bagratjon-Imereżyński* 2, dowodzącym 2 dywizją lekkiej jazdy — Dowódca 1 brygady 2 dywizyi lekkiej jazdy, Jenerał-Major *Tuchaczewski*, dowódzcą 2 brygady 1 dywizyi Ułanów — Dowódca tej ostatniej brygady, Jenerał Major *Oznobiszin*, dowódzcą 1 brygady 2 dywizyi lekkiej jazdy — Naczelnik Sztabu Inspektora odwodowej jazdy, Jenerał-Major or.

дирь 1-й Бригады 2-й Легкой Кавалерийской Дивизии, Генераль-Маиоръ *Тухачевскій*, Командиромъ 2-й Бригады 1-й Уланской Дивизии. Командиръ 2-й Бригады 1-й Уланской Дивизии, Генераль-Маиоръ *Ознобишинъ* 1-й, Командиромъ 1-й Бригады 2-й Легкой Кавалерийской Дивизии. Начальникъ Штаба Инспектора Резервной Кавалерии, Свиты Его Императорскаго Величества Генераль-Маиоръ Князь *Долгоруковъ* 3-й, Генераль-Адъютантомъ къ Его Императорскому Величеству, съ оставленіемъ въ настоящей должности.

— Высочайшими Грамотами, 20-го и 22-го Сентября, Всемилостивѣйше пожалованы Кавалерами ордена Бѣлаго Орла, Генераль-Лейтенанты: Наказный Атаманъ Черноморскаго Казачьяго Войска и временно Командующій войсками на Кавказской Линіи и въ Черноморіи расположенными, *Завадовскій* 1-й, и Командиръ 1-го Резервнаго Кавказскаго Корпуса, Баронъ *Офенбергъ* 1-й.

По извѣстіямъ изъ Крыма, Его Сіятельство Г. Намѣстникъ Кавказскій, Новороссійскій и Бессарабскій Генераль-Губернаторъ, Князь М. С. *Воронцовъ*, отправился, 19-го Сентября, на пароходъ „*Моручій*“ изъ Ялты въ Тамань, для возвращенія оттуда на Кавказъ.

Одесса, 25 Сентября.

Его Сіятельство, Г. Государственный Канцлеръ Иностранныхъ Дѣлъ, Графъ *Нессельроде*, выѣхалъ вчера изъ нашего города въ Бессарабію.

ИНОСТРАННЫЯ ИЗВѢСТІЯ.

П р у с с і я.

Берлинъ, 7 Октября.

Въ ночи, съ 1-го на 2-е число, въ Кенигсбергѣ былъ небольшой морозъ, днемъ же падалъ градъ и дождь, и показывалось солнце. Передъ сумерками начала сверкать молнія, а въ 7-мъ часу поднялась сильная буря съ градомъ, дождемъ и громовыми ударами, изъ коихъ одинъ ударилъ въ Селигенфельдскую церковь, которая совершенно сгорѣла. Равно и въ окрестностяхъ нѣсколько громовыхъ ударовъ причинили болѣе или менѣе важные убытки въ отдѣльныхъ строенияхъ.

— Изъ Кенигсберга сообщаютъ, что тамошній университетъ имѣетъ быть переведенъ въ Данцигъ.

— Въ Берлинѣ составилось общество, цель коего состоитъ въ томъ, чтобы покупать дрова, торфъ и картофель, и продавать ихъ бѣднымъ жителямъ по своимъ цѣнамъ.

Ф р а н ц і я.

Парижъ, 7 Октября.

Въ журналахъ, и между прочими въ *Journal des Débats* сообщаютъ о новомъ пораженіи, понесенномъ въ Альжиріи французскими войсками, которое тѣмъ важнѣе, что оно нанесено самимъ Абд-эль-Кадеромъ, начавшимъ такимъ образомъ новую эпоху своихъ дѣйствій. Вотъ подробности сего происшествія, заимствованныя изъ писемъ помѣщенныхъ въ англійскихъ журналахъ, отъ 30-го Сентября:

„21-го Сентября, подполковникъ Монтаньякъ, командиръ незначительной крѣпости Джемма-Газанатъ, на мароккской границѣ, получилъ уведомленіе начальника одного изъ соседственныхъ племенъ, который всегда былъ преданъ Французамъ, что небольшой отрядъ Арабовъ, подъ личною командою Абд-эль-Кадера, появился въ близъ лежащихъ горахъ и дѣлаетъ приготовленіе къ нападенію на его племя. По этому Каидъ требовалъ защиты у Французовъ и обѣщалъ имъ легкую побѣду. Обманутый этимъ подполковникъ Монтаньякъ, извѣстный по своей вспыльчивости и отваги, выступилъ тотчасъ въ походъ въ головѣ 450 человекъ, съѣзжа доставить подкрѣпленіе племеню. Но едва онъ углубился въ горы, на разстояніе двухъ или трехъ французскихъ миль отъ крѣпости, вдругъ окруженъ былъ не горстью, какъ Каидъ утверждалъ, но тысячами Арабовъ и Кабиловъ, коими лично предводительствовалъ Абд-эль-Кадеръ. Мѣстоположеніе, на

шаку J. C. Мошці *Хіагѣ Долгоруковъ* 3, Jenera-Adjutantem N. CESARZA Jmci.

— Przez Najwyższe Dyplomata, 20 i 22 Września, Najłaskawiej mianowani Kawalerami Orderu Orła Białego, Jenerał-Porucznicy: Rzadzacy Ataman Czarnomorskiego Wojska Kozackiego i tymczasowie dowodzący wojskiem na Kaukaskiej Linii i w Czarnomorsiu rozłożonem Zawadowski 1-szy, i Dowódzca 1-go Odwodowego Korpusu Kaukaskiego, Baron *Ofenberg* 1-szy.

Z Krymu donoszą, iż Jaśnie Oświecony Namiestnik Kaukazki, Noworossyjski i Bessarabski Jenerał-Gubernator, *Хіагѣ Воронцовъ*, dnia 19-go Września udał się na statku parowym *Ратънъ* z Jalty do Tamania, z kąd ma powrócić na Kaukaz.

Одесса, 25 września.

J.W. Kancelarz Państwa do Spraw Zewnętrznych, *Hra. Lia Nesselrode*, wyjechał wczora zjad do Bessarabii.

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

П р у с с і я.

Berlin, 7 października.

W nocy z dnia 1-go na 2-gi, w Królewcu był maly przymrozek, poczem nazajutrz we dnie padał grad, deszcz i słońce na przemian świeciło. Przed zmrokiem dopiero zaczęło błyskać, a o godz. 7-jej powstała straszliwa burza z gradem, deszczem i piorunami, z których jeden uderzył w kościół Seligenfeld i zupełnie go spalił. W okolicy uderzyło także kilka piorunów, które zrzuciły mniejsze lub większe szkody w pojedynczych budynkach.

— Z Królewca donoszą, że tameczny uniwersytet ma być przeniesiony do Gdańska.

— W Berlinie zawiązało się towarzystwo majace na celu zakupowanie drzewa, torfu i kartofli, dla sprzedawania ich następnie ubogiej ludności i za to, co kosztowały.

Ф р а н ц я.

Paryż, 7 października.

Dzienniki, a między innemi *Journal des Débats*, donoszą o nowej klęsce, poniesionej w Algierii przez wojska francuzkie, tѣmъ ważniejszej, że ją zadał sam Abd-el-Kader, który tym czynem rozpoczął nową epokę swych dzieł. Oto są szczegoly tego wypadku, wyjęte z listów i dzienników algierskich z d. 30 września:

„Dnia 21 września, Podpółkownik Montagnac, dowódzca małej twierdzy Dżemma-Ghazauat, na granicy Maroku, został zawiadomiony przez naczelnika jednego z sąsiednich pokoleń, który był zawsze wiernym i przychylnym Francuzom, iż mały oddział Arabów, dowodzony przez samego Abd el Kadra, ukazał się w pobliskich górach, i gotuje się napaść na jego pokolenie. Kaïd więc żądał opieki Francuzów i łatwe im obiecywał zwycięstwo. Uwierzywszy tѣmъ Podpółkownik Montagnac, z porywczej i nieustraszonej odwagi, wyruszył zwojacz w pole na czele 450 ludzi, niosąc pomoc zagrożonemu plemieniu. Ale zaledwo zagłębił się w gory, o dwie albo trzy mile francuzkie od twierdzy, ujrzał się nagle otoczonym nie przez garstkę, jak Kaïd zapewniał, lecz przez tysiące Arabów i Kabylów, którym sam Abd-el-Kader przywoził. Położenie miejsca, gdzie była urządzona zasadzka, nie dozwalało myśleć o odwrocie. Opasani ze wszelkich stron ogniem z broni ręcznej, Francuzi bronili się z rozpaczą. Podpółkownik Montagnac, dowódzca półku i szef szwadronu

коемъ устроена была засада, не дозволяло и думать объ отступлении. Поражаемые со всехъ сторонъ ружейными выстрѣлами, Французы защищались съ отчаяніемъ. Подполковникъ Монтаньякъ, полковой командиръ и начальникъ 9 го егерскаго эскадрона, убиты при самомъ началѣ схватки. Остатки отряда, протиснувшись только до 80-ти человекъ, прорвавшись сквозь окружавшіе ряды непріятеля, отступили въ часовню, построенную на вершинѣ кургана, гдѣ, въ продолженіе двухъ послѣдующихъ дней, не имѣя ни жизненныхъ припасовъ ни воды, мужественно сопротивлялись наступающимъ со всехъ сторонъ Арабамъ. Абд-эль-Кадеръ неоднократно приглашалъ ихъ положить оружіе, предлагая легкія условія; но когда наконецъ замѣтилъ, что не можетъ ихъ ни взять ни отступить, ни принудить къ изъявленію покорности, отступилъ самъ съ главными силами, оставивъ знаменитый отрядъ конницы для блокированія кургана. Пользуясь этою минутою, Французы бросились Арабамъ изъ часовни и разсѣявъ осаждавшихъ были только въ получивъ отъ сего мѣста, какъ вдругъ новый многочисленный отрядъ Кабилловъ напалъ на нихъ и окружилъ со всехъ сторонъ сомкнутою колонною. Тамашій гарнизонъ, услышавъ ружейные выстрѣлы, выступилъ тотчасъ на помощь, но пока онъ успѣлъ прибыть на мѣсто сраженія, уже изъ 80 храбрыхъ воиновъ, предпочитавшихъ позору доблестную смерть, осталось въ живыхъ всего 14-ть человекъ.

Между тѣмъ самъ Абд-эль-Кадеръ, пользуясь этою первою побѣдою, обратился на отрядъ генерала Каваньяка, дѣйствующій на высотахъ Тлемезена, надѣясь, что нападетъ на него также врасплохъ. Но на этотъ разъ надежды его не исполнились. Отрядъ генерала Каваньяка, состоящій изъ 1,300 человекъ, послѣ двухъ удачныхъ нападений, отразилъ непріятеля; причемъ со стороны Французовъ убиты, между прочими, храбрый начальникъ Жуавовъ, Пейраге, одинъ изъ вѣтѣрейшаго острова Эльбы. Тотчасъ по полученіи объ этомъ донесенія въ Альжиръ, временный генералъ-губернаторъ, генералъ Ламорисьеръ, отплылъ въ Джемма-Гхазуатъ съ двумя батальонами пѣхоты и отрядомъ артиллеріи, для отмщенія за поражение и преслѣдованія Абд-эль-Кадера.

— Г. Гизо оставилъ уже Пасси и перѣхалъ на свою квартиру въ министерствѣ иностранныхъ дѣлъ.

— Институтъ въ Сенъ-Ашетъ уже закрытъ. За нѣсколько предъ симъ дней около 400 Іезуитовъ оставило это заведеніе, и многіе изъ нихъ уѣхали изъ Франціи.

— Королева Марія Христина прибудетъ въ Парижъ въ Январѣ мѣсяцѣ, и намѣрена прожить два мѣсяца во Франціи.

— Герцогиня Вальма, вдова маршала Келлермана, скончалась въ Батиньолъ, на 80-мъ году отъ роду.

— За нѣсколько дней предъ симъ, въ Евре произошло собраніе избирателей Эрскаго департамента, цѣль котораго состояла въ томъ, чтобы соединить силы оппозицій заставляющей центральныя комитеты, должествующія заправлять дѣлами оппозицій, въ случаѣ, если бы министры распустили палаты. Г-нъ Дюпенъ наименованъ предводителемъ сего комитета. Такія же мѣры были предприняты и въ другихъ провинціяхъ. Воинскія оппозиціи приводятъ въ движеніе все дружелюбіе палаты или пѣть, быть въ состояніи противостать министерству Г. Гизо въ будущемъ собраніи. Сверхъ сего, она усердно занялась приготовленіемъ матеріаловъ, необходимыхъ для возраженій противъ онаго. Г. Гарнье-Пажесъ отправился въ Альжирию съ тою цѣлю, чтобы ознакомиться съ дѣйствительнымъ положеніемъ колоній; Г. Кремье намѣренъ также отправиться въ слѣдъ за нимъ, чтобы вмѣстѣ посѣтить разныя части этихъ владѣній.

— Въ *Courrier du Havre* сообщаютъ слѣдующія извѣстія изъ Гаити: Изъ Port-au-Plat извѣщаютъ, что французскій корпусъ напалъ на деревню доминикской пола и города, и изрубилъ всехъ жителей безъ различія пола и возраста. При первомъ извѣстіи о сей ужасной сцѣнѣ, вся доминикская республика взалась за оружіе для отмщенія; вся страна объявлена въ военномъ положеніи; 10,000 человекъ двинулись къ самому Сантѣ-Агѣ, на границу, а 1,000 человекъ находятъ на Port-au-Plat, гдѣ господствуетъ величайшая тревога.

— Въ послѣднихъ числахъ носились противорѣчивые слухи относительно распространенія дальнѣй-

но 9 го стрѣлковъ, polegali przy początku rozprawy. Reszta oddziału, zmniejszona do 80 ludzi, przebiwszy się z bagnietem w ręku przez otaczające hufce nieprzyjaciół, schroniła się na jeden z grobowych kurhanów, do zbudowanej na szczycie jego pewnego rodzaju kapliczki, i tam przez całe dwa dni następne, nie mając ani żywności ani wody, opierała się mężnie nacierającym zewsząd Arabom. Abd-el-Kader po raz kilka wzywał ich do złożenia broni, obiecując łagodne warunki; widząc nakoniec, że ani ich zdobyć, ani skłonić do poddania się nie może, odcignął sam z głównymi siłami, zostawiając atoli znaczny porzec jazdy do blokowania kurhanu. Korzystając z tej chwili Francuzi, wypadli z bagnietami z kapliczki, i rozproszywszy oblegających Arabów, zwrócili się ku Dżemma-Ghazauat. Już byli o pół mili tylko od tego miejsca, gdy nagle nowa tłuszcza Kabyłow napadła na nich i otoczyła zewsząd ich ściśnioną kolumnę. Echo wystrzałów, dochodzące do twierdzy, wywołało szybko na pomoc cały tameczny garnizon; ale nim zdolał przybyć na plac walki, już z 80 walczących, którzy woleli raczej ponieść śmierć niż hańbę, czternaście tylko pozostało przy życiu.

— Tymczasem sam Abd-el Kader, korzystając z tego pierwszego zwycięstwa, zwrócił się ku kolumnie Jenerała Cavaignac, działającej na wysokościach Tlemseou, spodziewając się, że ją również niespodzianie napadnie. Skutek atoli w tym razie omylił jego nadzieję. Kolumna Jenerała Cavaignac, złożona z 1,300 ludzi, po dwóch uporczywych utarczkach, odparła nieprzyjaciela; przyczem z strony Francuzów, poległ między innemi, waleczny dowódca Zuawów, Peyragas, jeden z weteranów wyspy Elby. Skoro wieść o tych wypadkach do Algieru nadeszła, tymczasowy Jenerał-Gubernator, Jenerał Lamoricière, wypłynął natychmiast do Dżemma-Ghazauat z dwoma batalionami piechoty i oddziałem artylleryi, dla pomszczenia się poniesionej klęski i ścigania Abd-el-Kadera.

— Pan Guizot opuścił już Passy i zajął swe mieszkanie w ministerstwie spraw zagranicznych.

— Instytut jezuitki w St. Acheul, jest już rozwiązany. Około 400 Jezuitów opuściło przed kilku dniami ten zakład, a wielu z nich i Francję.

— Królowa Marya Krystyna spodziewana jest w Paryżu, w miesiącu Styczniu. Zabawi dwa miesiące we Francji.

— Xieźna Valmy, wdowa po marszałku Kellerman umarła w Batignolles, przeżywszy lat 80.

— Przed kilku dniami odbyło się w Evreux zgromadzenie wyborców departamentu Eure, w celu połączenia sił opozycji i wzmożenia jej tym sposobem. Ustanowiony został komitet centralny, który ma czuwać nad interesami opozycji, wrzecie, gdyby Ministrowie przystąpili do rozwiązania Izby. Pan Dupin mianowany jest Prezesem tego komitetu. Podobne kroki mają być przedsięwzięte w innych częściach kraju. W ogólności opozycja wprawia w ruch wszelkie sprężyny, aby, czy rozwiązanie Izby nastąpi lub nie, mogła stawić czoło ministerstwu Guizota na przyszłym zgromadzeniu; jako też zajęła się gorliwie zbieraniem materjałów do przyszłych przeciw niemu zarzutów. P. Garnier Pagés wyjechał w tym celu do Algierji, aby powziąć wiadomość o prawdziwym położeniu osady; P. Cremieux ma się też udać za nim, aby wspólnie zwiedzić różne części tej posiadłości.

— *Courier du Havre* pisze z Hajti co następuje: Wiadomości z Port-au-Plat donoszą, że korpus hajtijski napadł na odległą od tego miejsca o 60 godzin drogi wioskę w Rzeczypospolitej Dominikańskiej, i wszystkich mieszkańców, bez różnicy płci i wieku, w pień wyciął. Na wiadomość o tej okrutnej rzezi, cała Rzeczpospolita Dominikańska, krzyżując o zemstę, wzięła się do broni, w całym kraju ogłoszono prawo wojenne; 10,000 ludzi posunęło się aż do Santa Agaty, ku granicy, 1,000 zaś ludzi jest w pochodzie do Port-au-Plat, gdzie największa panuje trwoga.

— Najsprzeczniejsze w ostatnich dniach krążyły wieści względem dalszego rozwinięcia stosunków z Madagaską.

ших сношений съ Мадагаскаромъ; говорили, будто бы правительствомъ получено донесеніе о второй французско-англійской экспедиціи, подъ командою адмирала Бакоша, губернатора острова Бурбона. Съ другой стороны утверждали, что правительство рѣшилось назначить эскадру подъ командою принца Жуэвильскаго, для истребаванія удовлетворенія, а по увѣреніямъ другихъ, формальнаго даже овладѣнія Мадагаскаромъ, такъ какъ Франція присвоиваетъ себѣ право верховной власти надъ симъ островомъ. Первые слухи не оправдываются; ибо письма съ острова Бурбона и св. Маврикія отъ 22 го Іюля, полученныя съ индійскою почтою, ни слова не упоминаютъ о новомъ вооруженіи; да сверхъ сего, островъ Бурбонъ не имѣетъ и достаточныхъ силъ для сего. Назначеніе же эскадры подъ командою принца Жуэвильскаго, кажется, болѣе вѣроятнымъ, равно какъ и то, что нѣсколько англійскихъ судовъ присоединятся къ французской эскадрѣ; тѣмъ болѣе, что и Англія имѣетъ такое же право требовать удовлетворенія за обиду причиненную ей подданнымъ.

— Въ письмѣ изъ Портъ-Луи на островъ св. Маврикія, Мадагаскарскую Королеву Ранавало представляютъ безжалостною притѣснительницею. Въ предшествовавшее царствованіе Радама, гражданственностію дѣлала значительныя успѣхи въ Мадагаскарѣ; усердные миссіонеры посѣщали страну и многихъ жителей обращали въ христіанскую вѣру. Но, при вступленіи на престолъ Ранавалы, вдругъ все перемѣнилось. Новая владѣтельница велѣла изгнать миссіонеровъ, а принявшихъ христіанскую вѣру — обезглавить или за-живо сжечь на кострѣ; при чемъ постоянно угнетала Европейцевъ до такой степени, что англійско-французское вооруженное вмѣшательство признано было необходимымъ. Ранавало, какъ утверждаютъ, чрезвычайно любитъ горячіе напитки и почти всегда бываетъ пьяна. Несмотря на то, что ей 50 лѣтъ, она хороша собою, и имѣетъ 4-хъ мужей; о правленіи же не хочетъ и думать.

8 Октября.

Его Величество Король, по прибытіи въ замокъ Сентъ-Клу принималъ въ аудіенціи Папскаго Нунція, также посланниковъ: австрійскаго, прусскаго, шведскаго, вюртембергскаго, баденскаго и Саксенъ-веймарскаго. Его Величество повидимому казался здоровъ и бодръ.

— Его Величество Государь Императоръ Всероссійскій изволилъ пожаловать г-ну Мотра, сочинителю путешествія въ Россійскую Америку, большую золотую медаль, назначенную для иностранныхъ ученыхъ.

— Въ *Messenger* сообщаютъ, что по поводу неблагоприятныхъ донесеній изъ Африки, Министерскій Совѣтъ собранъ былъ въ Сентъ-Клу, и что на немъ положено, чтобы шесть полковъ пѣхоты и два полка конницы, вообще 12,000 человекъ перевезены были немедленно въ Алжирію, въ оранскую провинцію, куда Маршалъ Бюжо получилъ предписаніе немедленно отправиться.

Въ *Journal des Debats*, сообщая сіе извѣстіе, изъявляютъ желаніе и надежду, что усиленнымъ такимъ образомъ французскія войска въ Африкѣ, неограничатся теперь изгнаніемъ Абд-эль-Кадера изъ границъ Алжиріи, но будутъ преслѣдовать его въ мароккскихъ владѣніяхъ, куда вѣрно отступитъ онъ до прибытія въ оранскую провинцію генерала Ламорисьера. „Марокко, правда, страна независимая, — пишутъ далѣе въ этомъ журналѣ, — императоръ Абд-эль-Раманъ искренно благопріятствуетъ намъ, и потому здѣсь вовсе нѣтъ рѣчи объ объявленіи ему войны. Но Абд-эль-Кадеръ общій врагъ, возмущающій какъ его, такъ и нашихъ подданныхъ, и потому, если мароккскій императоръ не въ состояніи самъ покорить его, то танжерскій договоръ, не говоря уже объ общемъ народномъ правѣ, возлагаетъ на насъ обязанность, дабы мы помогая ему, удовлетворили собственнымъ своимъ справедливымъ требованіямъ, и обезопасили наши границы отъ дѣйствительныхъ нападеній Эмира.

Абд-эль-Кадеръ до сего времени скрывался всегда въ мароккскихъ владѣніяхъ, у племени Бени-Снасенъ, обитающаго на границѣ французскихъ владѣній, и часто возстававшаго противъ императора. Слѣдовательно противъ нихъ Франція обратитъ сначала свое оружіе и до тѣхъ поръ будетъ преслѣдовать Эмира, пока его или захватитъ, или предастъ въ руки мароккскихъ войскъ. Страна Бени-Снасенска-

rem. Мѣняю, że rząd otrzymał wiadomość o drugiej połączonej francuzko angielskiej wyprawie, pod rozkazami admirała Bazeche, gubernatora francuzkiej wy-py Bourbon. Z drugiej strony twierdzono, że rząd postanowił wysłać flotyllę pod rozkazami Xięcia Joinville, dla żądania zadosyćuczynienia, według zaś innych, dla formalnego nawet zajęcia Madagaskaru, gdyż Francya oddawna rości prawo do zwierzchniej władzy nad tą wyspą. Pierwsze podanie nie potwierdza się, gdyż listy z wyspy Bourbon i św. Maurycego, pod d. 22 lipca pocztą indyjską nadeszły, nie o nowych uzbrojeniach nie wspominają; Bourbon nawet nie do tego sił dostatecznych. Co do wysłania flotylli pod dowództwem Xięcia Joinville, to zdaje się być podobniejszem do prawdy, jako też, że kilka angielskich okrętów ma się przylączyć do flotylli francuzkiej, gdyż i Anglia ma równy powód żądania zadosyćuczynienia za pokrzywdzenie jej poddanych.

— List z Port Louis, na wyspie św. Maurycego, opisuje Królowę Madagaskaru, Ranavalô, jako tyrankę i ciemięzcielkę. Za poprzedzającego panowania Radama, cywilizacya na Madaskarze czyniła wielkie postępy; gorliwi Misjonarze przebiegali kraj i wielu mieszkańców nawrócili. Ale wszystko się odmieniło za wstąpieniem na tron Ranavalô. Nowa władczyńi kazała wypędzić Misjonarzy, a nowo nawróconych pościła albo żywcem spalić na stosie; przytém uciskała ciągle Europejczyków w najsamowolniejszy sposób, aż doszło do tego stopnia, że angielsko francuzka interwencya uznana była za konieczną. Ranavalô ma być prawie ciągle w stanie opilstwa. Jest jeszcze piękną kobietą, pomimo lat 50 wieku, i ma 4 mężów. O cywilizacyi europejskiej ani słyszyć nie chce.

Dnia 8 października.

Król, po przybyciu do St. Cloud, dawał posłuchanie Nuncjuszowi Papieżkiemu, tudzież posłom: Austriackiemu, Prusskiemu, Szwedzkiemu, Württembergskiemu, Badenkiemu i Sasko-Wejmarskiemu. Uważano, że Monarcha wyglądał czerstwo i zdrowo.

— N. CESARZ JEGO MOŚĆ WSZECH ROSSYI raczył udarować P. Motras, autora podróży do Oregonu i Ameryki Rosyjskiej, wielkim medalem złotym, przeznaczonym dla uczonych zagranicznych.

— Wczorajszy *Messenger* wieczorny donosi: iż z powodu niepomyślnych wiadomości z Afryki, Rada Ministrów zgromadzona była w St. Cloud, i że na niej postanowiono, aby sześć półków piechoty, i dwa półki jazdy, w ogóle 12,000 ludzi, przewiezione zostały natychmiast do Algieryi, do prowincyi Oraniskiej, dokąd Marszałek Xiążę Isly ma rozkaz powrócić niezwłocznie.

Journal des Debats, powtarzając powyższą wiadomość, wynurza życzenie i nadzieję, iż powiększone tym sposobem wojska francuzkie w Afryce, nie ograniczą się tą razą na wypędzeniu Abd el-Kadera z granic Algieryi, ale pojdą go ścigać w kraju Marokańskim, gdzie się cofną, ale przed przybyciem do prowincyi Oraniskiej. „Maroko wprawdzie jest krajem niepodległym“, mówi dalj ten dziennik; „Cesarz Abd el-Rhaman technie ku nam najlepszymi uczuciami; nie ma więc mowy o wydaniu mu wojny. Lecz Abd el-Kader jest równie wrogiem jego jak naszym, podlegającym ciągle do buntu równie jego jak naszych poddanych; kiedy więc Cesarz Marokański nie jest w stanie sam go pokonać, traktat Tangerski, nie mówiąc już o powszechném prawie narodów, wkłada na nas obowiązek, abyśmy dopomagając jemu, sami sobie domierzili sprawiedliwość, i zabezpieczyli nasze granice od dalszych napaści Emira“.

Głównem miejscem schronienia Abd-el-Kadera w kraju Marokańskim, było dotąd pokolenie Beni-Snassen, graniczące z pokoleniami francuzkiemi, i samemu Cesarzowi oporne. Przeciwno niemu więc Francya obróci naprzód swój oręż, i dopóty ścigać będzie Emira, póki albo go sama nie pojma, albo nie wpędzi w ręce wojsk marokańskich. Kraj Beni-Snassenów, który stanie się niewątpliwie winowcą wojny, jest górzysty i zamieszany w większej

го племени, которая без сомнѣнія будетъ театромъ войны, гориста и населена большою частью Кабилями, которыхъ должно будетъ отыскивать въ ущельяхъ. Въ подобной войнѣ возможно дѣйствовать только пѣхотою; почему изъ Франціи отправлены будутъ также пѣхотные полки; но въ экспедиціи будетъ 12,000 человекъ. Во время марокканской компаніи, у маршала Бюжо не было такого количества войскъ; сдѣлать гораздо важнѣе. Въ прошедшемъ году войска много страдали отъ жаровъ; въ настоящее же время года вѣроятно должны будутъ переносить новыя трудности отъ холода. Главныя дѣйствія должно будетъ кончить до наступленія зимы такъ какъ въ тамошнихъ пустынныхъ и гористыхъ мѣстахъ, снѣгъ иногда начинаетъ падать въ половинѣ Октября, и не позже Нолбры, поэтому въ то время всякое военное предпріятіе становится невозможнымъ.

— Король, по поводу печальныхъ извѣстій изъ Алжира, приказалъ оставить большой концертъ, приготовленный въ Сень-Клу по случаю его именины.

— Сегодня разнесся здѣсь слухъ, что правитель-ство получило донесенія изъ Алжира, о новой неудачѣ, и что Абд-эль-Кадеръ въ члѣ фанатическихъ ма-роканскихъ племенъ ворвался въ Телль, гдѣ новинова-щійся конинъ Франціи племена, будучи не въ силахъ сопротивляться, присоединились къ нему подъ зна-менемъ священной войны, которую „Повелитель вѣ-р-ныхъ“ объявляетъ.

— Въ алжирскомъ Монитерѣ напечатанъ приказъ временнаго губернатора генерала Ламорисьера, въ которомъ сказано, что по поводу настоящихъ обстоя-тельствъ, вынужденъ онъ отправиться въ Оранъ; а потому управленіе военнаго и политическаго частію поручаетъ онъ генералу Бару, а управленіе граждан-скими дѣлами возлагаетъ на главнаго директора.

— По послѣднимъ извѣстіямъ изъ Вер-руса, отъ 20 Августа французскій посланникъ, баронъ Аллей де Сипре, уведомилъ Мексиканское правительство, что 26 числа того же мѣсяца прекратились дис-плектическія его сношенія; защиту же купцовъ сво-ей націи поручилъ онъ испанскому посланнику, сеню-де Кастро. О войнѣ между Мексикою и Соеди-ненными Штатами ничего не упоминаютъ. За то о-писываютъ тамъ новыя смуты, по поводу вторичнаго призванія Сантаны, который все еще находится въ Гавайяхъ.

— Коммерческіе переговоры между Франціею и Бразиліею будутъ немедленно возобновлены.

— Говорятъ, что изобрѣтатель электрическихъ те-леграфовъ, г. Вистонъ, устроилъ аппаратъ посред-ствомъ котораго учреждено будетъ постоянное со-общеніе между Франціею и Англіею. Аппаратъ сей можетъ быть приведенъ въ дѣйствіе черезъ два мѣсяца.

— Изъ общеродовыхъ по министерству юсти-ціи свѣдѣній оказывается, что съ 1827 по 1843 годъ, число самоубійствъ умершихъ простиралось до 99,120; по-скольку въ сложности приходится по 5,831 въ годъ число самоубійствъ умножается ежегодно въ ужасной пропорціи.

— Въ аристократическихъ журіялахъ утверждаютъ, что, по неофициальнымъ донесеніямъ, берлинскій кабинетъ объявилъ, что онъ Королеву Пиабеллу при-знаетъ въ такомъ только случаѣ, если она сочетает-ся бракомъ съ сыномъ Донъ-Карлоса.

9 Октября.

— Въ Монитерѣ помѣщена официальная реляція о битвѣ при Джемма-Газаутъ, въ коей подтверждаютъ теперь уже подробности. Около Газаута вѣтъ сѣдѣть лагерь, и собранія Арабовъ, и не лзя опа-саться потери этого города. Три марокканскія Кабила, отправившіяся третьяго дня въ Тлемезенъ возвратились сегодня поутру съ извѣстіемъ, что Абд-эль-Кадеръ захватилъ племени Трарасовъ, что тамъ за четыре часа предъ тѣмъ было сраженіе, что французскія вой-ска высланы по направленію къ Тлемезену.

— Французскій банкъ обнародовалъ отчетъ тре-тей четверти 1845 года. По векселямъ уплачено 259,232,432 фр.; въ кассѣ находилось въ наличности 229,434,914 фр.

— Донъ Карлосъ выѣхалъ изъ Марсели въ Ита-лію, въ сопровожденіи своей супруги и многочисленной свиты.

— Конная бронзовая статуя герцога Орлеанскаго поставлена будетъ въ Алжирѣ 28-го Октября. Въ

честіи przez плеmina Kabylów, których trzeba będzie szukać w ich górach. Do tej wojny tylko piechota użytą być może; dla tego też wysyłają z Francji sześć półków pieszych. Jednakże i jazda należeć będzie do wyprawy, co złoży razem 12,000 ludzi. Marszałek Bugeaud nie miał tak wielkiej siły, tocząc wojnę z Marokiem; pokazuje się zatem, że wyprawa tegoroczna będzie daleko ważniejszą. Lecz jeżeli w przeszłym roku upały mogły dokuczać wojsku, w teraźniejszej wyprawie, przy tak spóźnionej porze, spodziewać się można nowych trudności, z powodu ostrego w górach powietrza. Główne działania muszą być ukończone przed zimą; gdyż w tych pustyniach i górzystych okolicach, śnieg nieraz zaczyna padać w połowie października, a zawsze w listopadzie; wówczas zaś wszelkie działania wojenne stają się niepodobne.

— Król z powodu smutnych wiadomości z Algieru, ka-zał zaniechać wielkiego koncertu, przygotowanego w St. Cloud, na onegdajszy dzień urodzin swoich.

— Dzisiaj rozszła się pogłoska, że rząd otrzymał de-pesze z Algierji, donoszące o nowej klęsce, oraz że Abd-el-Kader, na czele fanatycznych popleczników marokańskich, wkroczył do Tell, gdzie uległy dotąd Francji poplecznicy, nie mogąc jemu się oprzeć, połączyli się z nim pod sztandarem wojny świętej, którą „Władca wiernych“ ogłasza.

— *Monitor Algierski* umieścił postanowienie tymczasowego Gubernatora, Jenerala Lamoricière, w którym trę-że zawiadamia, że obecne okoliczności zmuszają go do uda-nia się do Oranu, i że z tego powodu zarząd spraw politycz-nych i wojskowych porucza Jenerałowi Bar, administra-cją zaś cywilną, Jeneralnemu dyrektoriowi.

— Według ostatnich wiadomości z Veracruz, z d. 30-go sierpnia, Posel francuzki Baron Alley de Crevy, oświadczył rządowi Rzeczypospolitej Meksykańskiej, że jego stosunki dyplomatyczne skończyły się z dniem 25-mu sierpnia; w skutek czego, opiekę nad kupcami swego naro-du poruczył posłowi hiszpańskiemu, S. Norde Castro. O wojnie między Meksykiem a Stanami Zjednoczonymi nie było wzmianki. Natomiast obawiano się nowych zamie-szek, z powodu powtórnego przywołania Santany, który jeszcze bawi w Hawannie.

— Układy handlowe między Francją a Belgią, mają się wkrótce rozpocząć nanowo.

— Mówią, że P. Wheaston, wynalazca telegr. fów elektrycznych, urządził aparat, za pomocą którego ma być utrzymywana przez morze ciągła komunikacja między Francją a Anglią. Aparat ten będzie mógł być wpro-wadzony w użycie za dwa miesiące.

— Według przeglądu, wydanego przez ministerstwo sprawiedliwości, z okresu od 1827 roku do 1843, było we Francji wypadków śmierci nagłych 101,730, samobójstw zaś 99,120; wypadki zatem rocznie w przecięciu po 5,831. Samobójstwa pomnażają się corocznie w sposobie przera-żającym.

— Dzienniki legitymistowskie zapewniają, podług pół-urzędowych wiadomości, że gabinet Berliński oświadczył, iż w tym tylko razie uzna Królowę Izabellę, jeżeli pojmie za męża syna Don Karlosa.

Dnia 9 października.

— *Monitor* dzisiejszy umieścił urzędowy raport o bitwie pod Dżemmą Ghazaut, który potwierdza wiadome już szczegóły. W końcu tego raportu czytamy następujące wy-razy: „Około Ghazaut nie widać dzisiaj żadnego obozu, ani zgromadzenia Arabów; zatem nie ma najmniejszej obawy o utratę tej twierdzy. Trzej Kabylowie Marokańscy, któ-rzy udali się zawczoraj do Tlemzenu, wrócili dziś rano z wiadomością, że Abd-el-Kader znajduje się pośród ple-mienia Trarasów, że waleczono tamże przed dwiema cztery, i że wojska francuzkie udały się w kierunku Tlemzenu.“

— Bank francuzki ogłosił sprawozdanie z trzeciego kwartału 1845 r. Spłacono ogółem wexli za 259,232,832 fr.; kassa liczyła gotowizny i w papierach 229,434,914 fr.

— Don Karlos wyjechał z Marsylii 3-go b. m., z mał-żonką swoją i liczny orszak, udając się do Włoch.

— Konny posąg ze spiżu Xięcia Orleanu, postawiony bę-dzie w Algierze, 28 października, jako w rocznicę prze-ż-

этот же день французскія войска прошли желѣзныя ворота на горы Атласъ.

— Домъ въ деревнѣ Сампюа, гдѣ родился Руайе-Колларъ, имѣетъ быть купленъ на счетъ Марискаго департамента, и назначенъ для помѣщенія элементарнаго училища. Надъ входомъ дома, надпись на мраморной доскѣ будетъ означать мѣсто рожденія этого извѣстнаго депутата.

— На дняхъ изъ Донкирхена отплыло въ Канаду нѣсколько судовъ съ картофелемъ. Равно и изъ другихъ гаваней отправлено будетъ нѣсколько кораблей съ тою же цѣлю.

— Работы по продолженію трепортской гавани до самаго замка Э, которая получить наименованіе *Philippe-Port*, скоро будутъ начаты. Желѣзная дорога изъ Руана въ Диеппъ будетъ также продолжена до этой королевской резиденціи.

А н г л і я .

Лондонъ, 6 Октября.

Съ нѣкотораго времени, редакция журнала *Times* стала объявлять извѣстія о состояніи народа въ Ирландіи, получаемыя отъ своего корреспондента, коего туда нарочно отправила съ тою цѣлю, чтобы онъ посѣтилъ отдѣльныя графства. Извѣстія сіи представляютъ ужасную картину нищеты и злосчастія арендаторовъ и крестьянъ тѣхъ преимущественно имѣній, владѣтели коихъ, за границею Ирландіи, проживаютъ огромные свои доходы. Въ имѣніи одного изъ нихъ, маркиза Конинггана, отличающагося мотовствомъ и роскошью въ ежегодныхъ своихъ поѣздкахъ по твердой землѣ, господствуетъ такой недостатокъ и нищета, что люди умираютъ съ голода.

— Католическій Коркскій епископъ Д-ръ Морфи отправился въ Римъ, въ сопровожденіи другихъ духовныхъ лицъ, для ходатайства по дѣлу объ учреждаемыхъ университетахъ. Другіе полагаютъ, что эта миссія имѣетъ цѣлю опредѣленіе положенія католическаго духовенства въ дѣлѣ репилеровъ; извѣстно, что многіе изъ лицъ этого сана, несмотря на Папское *breve*, воспрепятствующее участвовать въ дѣйствіяхъ О'Коннелла, не повиновались этому распоряженію.

— Всѣ заняты теперь учреждающеюся вновь желѣзною дорогою изъ Лондона въ Дублинъ. Дорога эта проходить чрезъ Герефордское графство до Шревсбюри, а оттуда чрезъ Бангоръ въ Голи-гедъ. Пароходы съ огромными машинами перевозятъ пассажировъ въ Дублинъ, къ назначенному времени, не смотря на сильное волненіе моря. Поѣздка изъ Лондона въ Дублинъ будетъ совершаться въ теченіи 10 часовъ.

— На большомъ репилерскомъ собраніи въ Турлестъ, въ ирландскомъ графствѣ Типперары, 25-го м. м., на коемъ О'Коннелъ началъ новое свое движеніе, находилось болѣе 100,000 человекъ.

— Въ *Shipping Gazette* напечатано: Мы уже напоминали чрезвычайныхъ приготовленій, дѣлаемыхъ въ это время въ великобританскихъ гаваняхъ, и предсказывали, что вскорѣ послѣдуетъ варушеніе общаго міра. Въ предположеніи этомъ утверждають насъ тѣ попеченія, которыя правительство оказываетъ своимъ колоніямъ. Разныя начальники въ западной Индіи, получили изъ столицы предписаніе образовать снова колоніальную гвардію, которая распущена была въ послѣдніе годы. Такъ какъ внутреннее состояніе сихъ колоній, не подаетъ повода къ этой рѣшительной мѣрѣ, то можетъ быть, что сіи предписанія предсказываютъ бурю, собирающуюся на политическомъ горизонтѣ.

— Въ одномъ изъ англійскихъ журналовъ помѣщены слѣдующія извѣстія, безъ объясненій: „Корабль *Collingwood*, состоящій подъ командою адмирала Сеймура, вышелъ изъ Лимы 15 Іюля, съ запечатанною инструкціею, полученною изъ Англіи, съ тѣмъ, чтобы она была распечатана въ открытомъ морѣ. Фрегатъ *Modeste* и паролодная корветта *Cormoran* въ тотъ же день вышли въ Панаму.

7 Октября.

Герцогъ Веллингтонъ, по званію лорда инспектора пяти портовъ, осматривалъ на сихъ дняхъ различныя приморскіе пункты, вдоль берега отъ Дила до Ри-ѣздила, а въ прошлую Субботу герцогъ, въ Фолкстонѣ, для осмотра тамошнихъ укрѣпленій и для удостовѣренія, какія выгоды можетъ представить эта оборонительная гавань.

сція войскъ французскихъ чрезъ желѣзную брань на горы Атласъ.

— Домъ въ вѣси Сампюа, гдѣ сѣ уродилъ Ройер Колларъ, ма быѣ закупленъ коштемъ департамента Марне и предназначенъ на школу элементарна. На домѣ томъ, надпись на таблѣи мрамуровой, wskazywać бѣдѣе мѣеце уродженія tego сѣынного депутованого.

— Z Dunkierki odpłynęło właœnie kilka okrętów do Kanady po kartofle. Kilka jeszcze ekspedycji tegoż rodzaju wysłanych zostanie z innych portów.

— Roboty około przedłużenia portu Treport aż do Eu, który otrzyma nazwisko Philippe-Port, niebawem się rozpoczną. Kolej żelazna z Rouen do Dieppe, przedłużoną także zostanie aż do tej rezydencji Królewskiej.

А н г л і я .

Лондонъ, 6 października.

Od niejakiго czasu redakcja gazety *Times* ogłasza doniesienia o stanie luda w Irlandyi, nadeszlane od swego korespondenta, którego tam umyœlnie w tym celu dla objeżdżania pojedynczych hrabstw wyprawila. Doniesienia te wystawiają w przerażających kolorach obraz nędzy i niedoli dzierżawców i włoœcian, w tych mianowicie dobrach których właściciele, za granicą Irlandyi ogromne swe dochody marnują. W dobrach jednego, z nich marnograbiego Conyngham, odznaczającego się rozrzutnością i przepychem w corocznych swych podrożach po lądzie stałym, panuje taki niedostatek i nędza, że ludzie umierają z głodu.

— Katolicki Biskup Korcu w Irlandyi, dr. Murphy, wyjechał do Rzymu w towarzystwie innych duchownych. Powodem ich podróży ma być uowe prawo o mających się ustanowić w Irlandyi uniwersytetach. Inni mniemają, że to poselstwo ściąga się do położenia katolickiego dworzenia w sprawie Repealu: wiadomo bowiem, że wiele osób stanu tego, pomimo breve Papieskie, zakazujące im udziału w poruszeniach O'Connella, nie wykonywa danego im polecenia.

— Obecnie zajmuje wszystkich nowa droga żelazna wiedąca wprost z Londynu do Dublina. Przechodzi ona przez hrabstwo Hereford do Schrewsbury, stamtąd przez Bangor do Holyhead, skąd nader silne parostalki, przy najburzliwszym powietrzu, przewiozą podróżnych na czas oznaczony do Dublina. Podróż ze stolicy do Dublina trwać tylko będzie dziesięć godzin.

— Na wielkiem zgromadzeniu repealów w Thurles, w irlandzkim hrabstwie Tipperary, d. 25 b. m. na którym O'Connell rozpoczął swą nową agitacją, miało się znajdować około 100,000 ludzi.

— W *Shipping Gazette* czytamy: „Mówiliśmy już nieraz o nadzwyczajnych przygotowaniach, czynionych w tej chwili w portach Wielkiej Brytanii, i wróżyliśmy stąd o bliskim zerwaniu powszechnego pokoju. Uwierdza nas w tej myœli troskliwość, jaką rząd okazuje we względzie naszych kolonii. Rozmaioci rządcy w Indyach zachodnich otrzymali ze stolicy rozkazy sfurmowania na nowo milicyi kolonialnych, którym pozwolono było rozwiązać się w ostatnich latach. Gdy nie w położeniu wewnętrznym tych kolonii nie daje powodu do tego stanowczego środka, jest wielkie zbierające się na widnokręgu politycznym.

— Jeden z dzienników Angielskich umieścił następującą wiadomość, bez dołączenia objaśnień: „Okręt *Collingwood*, zostający pod wodzą admirała Seymour, odpłynął z Lima 15 go lipca z rozkazami zapieczętowanymi, nadesłanymi, z Anglii, które Admiral dopięro na pełnem morzu rozpieczętować może. Fregata *Modeste* i korweta parowa *Cormoran* tegoż samego dnia odpłynęły do Pana-

Dnia 7 października.

Xiążę Wellington, jako Lord inspektor pięciu portów, zwiedzał w tych dniach rozmaite punkta nadbrzeża między Deal i Ryle. W zesław zaś Sobotę Xiążę udał się do Folkestone, dla obejrzenia warowni tego miejsca, i zbadaania korzyści, które przedstawić może jako port bezpieczeństwa.

— Воспитание шелковичных червей, съ неко-
раго времени идетъ весьма успешно въ графствахъ,
гдѣ умеренный климатъ благоприятствуетъ этой
отрасли промышленности. На предстоящую вы-
ставку Королевскаго политехническаго общества бу-
детъ представленъ вытканый для опыта кусокъ
атласа изъ шелка внутренняго произведенія. Атласъ
этотъ имѣть быть поднесенъ Королевѣ, какъ доказа-
тельство успешнаго воспитанія шелковичныхъ червей
въ Гампшейрѣ.

— Оксфордскій и Кембриджскій университеты о-
ставались донынѣ безъ имѣнія, со времени своего у-
чрежденія. Правленіе университетовъ предостав-
лено канцлерамъ. Сначала достоинство канцлера
присвоено было университетскимъ членамъ, по-
томъ епископамъ, но три уже столѣтія какъ оно пре-
доставляется высшимъ гражданскимъ сановникамъ.
Канцлеромъ Оксфордскаго университета теперь гер-
цогъ Веллингтонъ. Дѣйствительный начальникъ у-
ниверситета—вице канцлеръ; власть его распростра-
няется не только на сіе заведеніе, но и на городское
общество, и она такъ велика, что вице-канцлеръ
каждаго изъ мѣщанъ можетъ удалить изъ города.
Ежегодно, 30-го Октября, Меръ даетъ клят-
ву предъ вице-канцлеромъ, который имѣетъ двухъ
помощниковъ, *proctors*, избираемыхъ и назначае-
мыхъ съ соблюденіемъ особеннаго порядка.

Въ Оксфордѣ состоитъ 25 коллегій, изъ коихъ
каждая имѣетъ собственный свой уставъ, обыкновенія,
президиумъ и пр. Въ Кембриджѣ находится 15 кол-
легій. Всѣ сіи заведенія состоятъ подъ вѣдомствомъ
университетскаго совѣта, въ коемъ предсѣдатель-
ствуетъ канцлеръ, и который составляется изъ рек-
торовъ коллегій (*Masters*) и студентовъ имѣющихъ
университетскія степени (*Scholars*). Значительнѣйшая часть
университетскихъ учреждений частныхъ лицами, и получила
ихъ названія. Пять изъ нихъ основаны Генрихомъ
VIII.

Сверхъ воспитанниковъ разныхъ конвиктовъ,
коихъ—значительное число, во всякой коллегіи су-
ществуютъ своекоштные пансіонеры, раздѣляющіеся,
смотря по количеству взноса, на высшее дворянство
(*noblemen*), то есть сыновей герцоговъ Маркизовъ и
Графовъ, на дворянъ (*gentlemen commoners*), то есть
сыновей бароновъ, и на среднее сословіе (*commoners*),
то есть сыновей знатнѣйшихъ купцовъ и мѣщанъ.
Каждый изъ университетовъ образовалъ не ма-
лое число знаменитыхъ людей; и всей Англіи извѣстно,
гдѣ каждый изъ нихъ получилъ образованіе. Всѣ на-
примѣръ знаютъ, что сэръ Робертъ Пиль кончилъ
курсы въ Оксфордскомъ университетѣ, а лордъ Бай-
ронъ въ Кембриджскомъ. Большая разница существу-
етъ въ политическомъ духѣ этихъ заведеній, Окс-
фордъ образовалъ болѣе членовъ тори, а Кембриджъ—
либераловъ.

Д а н и я . Копенгагенъ, 4 Октября.

Въ полученныхъ изъ Исландіи частныхъ пись-
махъ упоминаютъ, что Гекла, бывшая 80 лѣтъ
въ бездѣятельности, снова угрожаетъ опустошеніями. Въ
ночь съ 1 на 2 Октября, слышенъ былъ подземный
гулъ, поразившій ужасомъ жителей. Гулъ этотъ про-
должался до полудня, послѣ чего гора въ нѣсколь-
кихъ мѣстахъ растреснулась и извергла изъ этихъ
трещинъ пламя. Другія изверженія пробивались
на вершину горы, хотя Гекла и не имѣетъ жерла;
на этотъ разъ огненные потоки стремились съ
двухъ сторонъ горы. До сихъ поръ близъ-лежащія
потома что изверженіе происходитъ съ сѣверной сто-
роны, гдѣ находится пустыри и неплодная земля;
въ эту сторону и юго-западный вѣтеръ относитъ
лаву въ изобиліи. Паръ и густой дымъ закрыва-
ютъ вершину горы. Домашнія животныя и птицы
убѣгли въ равнины, во многіе изъ сихъ по-
мѣръ нагнѣлась, что не только тамъ найдено много
перелетныхъ птицъ, но и путешественники не могутъ
идти по легкимъ землетрясеніямъ, а въ западной ча-
сти острова слышенъ былъ подземный гулъ.

— Островъ Исландія принадлежитъ Даніи. Про-
странство его состоитъ изъ 1,600 квадр. миль, народо-
населеніе же изъ 56,000 душъ.

— Чоуъ jedwabników czyni od niejakiго czasu znac-
ne postępy w hrabstwach, gdzie łagodniejszy klimat sprzy-
ja tej nowej gałęzi przemysłu. Na nadchodzącą wystawę
Królewskiego politechnicznego towarzystwa, daną będzie
próba tego wyrobu krajowego, składająca się z sztuki at-
lasu przerabianego. Atlas ten ma być ofiarowany Królowi,
jako wypadek chowu jedwabników w Hampshire.

— Uniwersytety Oxford i Cambridge pozostały dotąd
takiemi, jakimi były w chwili ich założenia. Rząd Uni-
wersytetów należy do Kanclerza i Wice-kanclerza. Zra-
zu godność Kanclerza była powierzana Członkom Uni-
wersytetu, następnie Biskupom, od trzech zaś wieków da-
je się wysokim dygnitarzom świeckim. Kanclerzem Uni-
wersytetu Oxfordskiego jest w tej chwili Xiążę Wellin-
gton. Rzeczywistym Naczelnikiem Uniwersytetu jest
Wice-Kanclerz; władza jego rozciąga się nie tylko na
ten zakład, ale i na gminę miejską, i tak jest wielką,
iż Vice-Kanclerz mokażdego z mieszczan wydalic z miasta.
Co roku, 30 września, Mer składa przysięgę przed
Wice-Kanclerzem, który ma sobie do pomocy dwóch *Pro-
vectors*, wybieranych i installowanych ze szczególnemi
formalnościami.

Oxford liczy w swém łonie 25 kollegij, z których
każde ma swoją własną konstytucyą, obyczaje, uroczysto-
ści, etc. Cambridge liczy 15 kollegij. Wszystkie te za-
kłady są połączone z dyrekyą Rady Uniwersyteckiej,
prezydowanej przez Kanclerza i złożonej z *Masters* (Rek-
torów Kollegij) i *Scholars* (uczniów mających stopnie).
Większa część katedr założone są przez osoby pry-
watne i noszą ich imię. Pięć z nich założone są przez
Henryka VIII.

Prócz uczniów konwiktowych, których jest wielka
liczba, są w każdym kollegium pensjonaryusze płatni, po-
dzieleni podług wysokości opłaty na *noblemen*, (wysoką
szlachtę) to jest synów Xiążąt, Margrabiów i Hrabów,
gentlemen commoners (szlachtę), to jest synów baronetów
i *commoners* (stan średni), to jest synów wyższego kupiec-
stwa i mieszczaństwa. Każdy z tych Uniwersytetów wycho-
wał niemało znakomych ludzi, i wiadomo całej Angli
gdzie z nich który pobierał nauki. Wszysey wiedzą na-
przykład, że Sir Robert Peel wyszedł z Uniwersytetu Ox-
ford, a Lord Byron z Cambridge. Jest wielka różnica w
politycznym duchu tych zakładów: Oxford ukształcił naj-
więcej Torysów, a Cambridge Whigów.

Д а н и я .

Копенгага, 4 października.

Listy prywatne, nadeszłe z Islandji, donoszą, że
Hekla, po ośmdziesiątletnim wypoczynku, grozi znowu
nowymi spustoszeniami. W nocy z 1-go na 2-gi Paź-
dziernika, dały się słyszeć grzmoty podziemne, które
trwożą przejeżdżających mieszkańców. Łoskot ten trwał aż do po-
łudnia, poczem góra rozpadła się w kilku miejscach i za-
częła przez te szczeliny wybuchać potoki ognia. Da-
wniejsze wybuchy przedzierały się przez szczyt góry, lubo
Hekla nie ma żadnego krateru; tym razem atoli, potoki
ogniste wydobywały się z obu jej boków. Dotychczas
sąsiednie miejsca w Syssels i Arads nie ucierpiały;
wulkan bowiem miota swe ognie w stronę północy, którą
zalegają wrzosy i ziemia do uprawy nie zdatna. gdzie też
wiatr południowy i południowo zachodni pędził popioły i
pumex, które góra w obfitości wyrzucała. Para i gęsty
dym zasłaniały szczyt wulkanu. Ptaki i owce pasące się na
górze, schroniły się na równinę; wiele jednak tych zwie-
rząt znalazło śmierć w płomieniach. Woda rzek sąsied-
nich tak była gorąca, że nietylko znaleziono w nich wiele
nieżywych pstrągów, ale nawet podróżni nie mogli ich
w bród przebywać. Wybuchowi Hekli towarzyszyło lek-
kie trzęsienie ziemi; najdalej zaś zachodniej części wyspy
słyszano wyraźnie huk podziemny.

— Wyspa Islandya należy do Danii. Obszerność jej
wynosi 1,600 mil kwadr., ludność 56,000 dusz.

Вольный Городъ Краковъ.

11 Октября.

Сегодня въ половинѣ перваго часа утра. Его Величество Государь Императоръ Всероссійскій изволилъ проѣзжать чрезъ Краковъ, на пути въ Италию. Вчерашняго вечера, въ ожиданіи Его Величества, городъ былъ иллюминированъ, начиная отъ Варшавскаго вѣзда, при коемъ устроены были триумфальныя ворота, до триумфальной арки подлѣ моста, ведущаго въ Подгурже. Древнія Флоріанскія ворота, освѣщенные безчисленнымъ множествомъ шкаликовъ, представляли великолѣпное зрѣлище. Не смотря на проливной дождь въ эту ночь, мѣстные цѣли и толпы краковскихъ жителей наполняли улицы отъ Варшавской заставы до самаго моста на Вислѣ, для извѣщенія преданности. Одному изъ трехъ вѣщепосныхъ Покровителей города. Его Императорское Величество, перемѣнивъ лошадей въ Подгуржѣ, изволилъ отправиться въ дальнѣйшій путь, въ Вѣну. Давно уже иллюминація города не была такъ великолѣпна. На обѣихъ триумфальныхъ аркахъ, посреди тысячи огней, возвышались прекрасныя транспаранты. На первомъ изображенъ былъ вензель Августейшаго Путешественника, а на другомъ гербъ польнаго города Кракова; кромѣ того, и на нѣкоторыхъ частныхъ домахъ выставлены были транспаранты, съ приличными эмблемами; великолѣпныя прочія иллюминировано было зданіе, занимаемое Императорско-Россійскимъ посольствомъ въ Страдомѣ.

И т а л і я.

Римъ, 2 Октября.

Его Святейшество Папа Григорій XVI отправилъ въ Смирну, въ пользу пострадавшихъ отъ послѣдняго пожара, 200,000 турецкихъ піастровъ (около 48,000 фр.).

— Въ *Journal des Débats* пишутъ слѣдующее о смутеніяхъ въ церковной области: „Письма изъ Медіолана отъ 29-го Сентября сообщаютъ, что въ Римини вспыхнуло смутеніе 24-го сего же мѣсяца. Смутеніе произошло вслѣдствіе заговора нѣкоторыхъ жителей города и испанскихъ и піемонтскихъ выходцевъ. Въ ночь, на 24-е ч., около ста человекъ сихъ выходцевъ вышли на берегъ подлѣ Римини. Мятенники напали тотчасъ на крѣпость Сан-Лео, не въ большомъ разстояніи отъ города, гдѣ имѣли уже своихъ сообщниковъ; они ворвались въ середину крѣпости, выпустили на свободу политическихъ узниковъ, находившихся тамъ въ значительномъ числѣ, за сими ворвались въ Римини, захватили курьеровъ и отобрали депеши. Кардиналъ легата Форми тотчасъ отправилъ войска въ Римини. 27-го Сентября, мятенники, при появленіи сихъ войскъ, не найдя върно сочувствія между жителями города и окрестностей, поспѣшно очистили Римини, бросивъ оружіе, и одни изъ нихъ снова поплыли на судахъ, другіе же бѣжали въ горы. Письма изъ Бононіи не упоминаютъ болѣе о другихъ смутеніяхъ въ Романіи. При первомъ донесеніи о сихъ происшествіяхъ, фельдмаршалъ Радецкій, командующій австрійскими войсками, усилилъ феррарскій гарнизонъ.

— Австрійскій наблюдатель сообщаетъ изъ Бононіи отъ 3-го Сентября, что возмутители, скрывшіеся въ горы, постигнуты были иностранными войсками, (швейцарскими), состоящими въ государственной службѣ, а также карабинерами и таможенною стражею подлѣ заставы *delle Balze*, и совершенно разбиты; они оставили нѣсколько человекъ убитыми и ранеными. Другой ихъ отрядъ, постигнутый подлѣ Баді въ Бононской легациі, состоящей изъ 14-ти человекъ, извѣщавъ покорность и положивъ оружіе.

— Мятенники, кои въ продолженіе трехъ дней возмущали въ Римини, спасаясь бѣгствомъ въ горы и въ море, оставили въ городѣ оружіе, а взяли съ собою городскую и сокращенную кассы.

Вильна. въ Тип. О. Гайкеберга. — Печ. позвола. 16 го Октября 1845 г. Испр. долж. Ценз. и Кан. А. Мудина.

WOLNE MIASTO KRAKÓW.

Dnia 11 października.

Dzisiaj, o godzinie wpół do pierwszej rano. Najjaśniejszy Cesarz Wszech Rosyji przejechał przez miasto nasze, w podróży Swojej do Włoch. Od wczorajszego wieczoru, w oczekiwaniu Jego Cesarskiej Mości, całe miasto było oświetlone, zaczawszy od rogatki Warszawskiej, gdzie była na ten cel wystawiona brama tryumfalna, aż do drugiej podobnej, przed mostem Podgórza, na kazińmierzu zbudowanej. Starożytna brama Floryańska, potokiem lamp gorejąca, szczególnie urocze sprawiała widowisko. Mimo prawie ulewny deszcz tej nocy, cechy miejskie i tłumy ludu Krakowskiego, ze wszech stron przybywające,apełniały całą przestrzeń, od powyższej rogatki aż do mostu na Wiśle, dla złożenia hołdu uszanowania i wdzięczności Jednemu z trzech Najjaśniejszych Protektorów tej krainy. Jego Cesarska Mość, po przejeździe konia na Podgórzu, puścił się zaraz w dalszą drogę, na Wiedeń. Dawna już oświecenie miasta Krakowa nie było tak wspaniałe. W obu bramach tryumfalnych, w posród tysięcy światła, jaśniały piękne przezroczyste, pierwsze przedstawiały Cyfry Najjaśniejszego Państwa, drugie zaś herb Wojeogo Miasta Krakowa; prócz tego i na niektórych prywatnych domach widziano podobne przezroczyste stosowne godła; najokazalej zaś oświetlony był gmach rządowy na Stradomiu, przez misję Cesarsko Rosyjską zajmowany.

W e o s e n y .
Rzym, 2 października.

J. S. Papież Grzegorz XVI przesłał do Smyrny, na rzecz pogorzałych w ostatnim pożarze, 200,000 piastrow tureckich, (około 48,000 franków).

— *Journal des Débats* pisze o rozruchach w Państwie Kościelnem: „Dowiadujemy się z listów z Mediolanu pod d. 29 września, że w Rimini wydarzyło się poruszenie 24 tegoż miesiąca. Poruszenie to było uknowane przez niektórych mieszkańców miasta oraz wychodźców hiszpańskich i piemonckich. W nocy na 24, około stu tych wychodźców wyładowało pod Rimini. Powstańcy udali się natychmiast do warowni San Leo, położonej w m. lej odległości od miasta, gdzie mieli porozumienia, wdarszy się zaś wewnątrz warowni, wypuścili więźniów politycznych, którzy się tam znajdowali w znacznej liczbie, i nakoniec wtargnęli do Rimini, gdzie zatrzymali górców i odebrali depesze. Kardynał Legat Forli wysłał natychmiast powstanców, którzy zapewne nie znaleźli współczucia w mieszkańcach miasta i okolic, spiesząc opuścili Rimini, rzuciwszy broń, i chroniąc się jedni na statki, inni zaś uciekając w góry. Listy z Bononii nie mówią o żadnem innem poruszeniu w Romanii. Na pierwszą wiadomość o tych wypadkach, Feldmarszałek Radetzki dowodził wojskami Austriackimi, wzmoocnił załogę w Ferrarze.

— Dostrzegacz austriacki donosi z Bononii pod d. 30 września: Wiohryciele, którzy schronili się w góry, doświadczeni przez wojsko cudzoziemskie (szwajcarskie) w służbie rzadu zostając, oraz przez karabinierów i straż celną, w pobliżkości komory celnej *delle Balze*, zostali rozbiti, a także i inni, zostawiając na placu kilku zabitych i rannych. Inny oddział doświadczeni pod Badi, w legacji Bononckiej, liczący 14 ludzi, poddał się rządowemu wojsku i został rozbrojony.

— Powstańcy, po trzydniowym wiohryzeniu w Rimini, uchodząc w góry i na morze, pozostawili w mieście broń, a zabrali z sobą kasę miejską i oszczędności.